

Täysistunto

Perjantai 16.12.2016 klo 9.59—17.13

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 210/2016 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 15/2016 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.51 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain tarkoituksena on erityisesti ammattitaitosuojan kaventaminen ja työn vastaanottamattomuudesta rankaiseminen. Monen työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömän työttömyys, ei ole hänen oma valintansa — se, että hän ei saa töitä edes vaikka lähettää 200 hakemusta ja hänelle ei vastata, koska hän sattuu olemaan yli 50-vuotias. Nyt erityisesti tällaisia pitkäaikaistyöttömiä halutaan patistaa töihin, joita ei ole tarjolla, ja sitten sen jälkeen siitä rangaistaan. En pidä sitä millään tavalla hyväksyttävänä.

Sitten pidän erittäin huonona työttömyydenhoitona tätä ammattitaitosuojan kaventamista sillä tavalla, että joutuu ottamaan vastaan työtä, joka ei vastaa omaa ammattia, jo kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen ja erityisesti ottamaan sitä vastaan sellaisella hintatasolla, että jos on ollut vaikka 3 000—4 000 euron työansio itsellään, niin sitten joutuu tämän jälkeen ottamaan vaikka minimipalkkaa vastaavan työn, joka ei vastaa omaa ammattitaitoa, ja luopumaan siitä omasta ansaitusta työttömyysturvasta, josta on maksanut sitä jäsenmaksua esimerkiksi vuosikymmenet. Sen takia en voi kannattaa tätä lakiesitystä. Kun tämä oli varsinaisessa keskustelussa täällä, minulla ei ollut mahdollisuutta olla mukana siinä, mutta haluan vain todeta, että tällaiset toimet eivät kyllä Suomea saa nousuun ja tällä tavalla ei myöskään työttömyyttä taiteta.

16.53 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aikaisemmin käsittelyssä esiin nostamista ni syistä, joita edustaja Laukkanenkin tässä erinomaisesti avasi, esitän, että kaikki lakiehdotukset hylätään.

16.53 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Olen itsekkin tuonut näitä epäkohtia esille, mitkä täällä jo nousivatkin: työn vastaanottamisvelvollisuuden laajentaminen nimenomaan pienipalkkaisissa kokoaikatoissa. Koska kulu- ja tulovertailu poistetaan, niin se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2016 vp

saattaa aiheuttaa kohtuuttomia tilanteita, koska junamatkat ja muut ovat nopeutuneet, jolloin hyvin pitkältikin nimenomaan pitkäaikaistyötön saattaa lähteä hakemaan työtä.

Toinen on työllistymissuunnitelman ulkopuoliset velvoitteet, mitä tässä myös laajennetaan. En halua olla lisäämässä velvoitteita nimenomaan työttömille tässä tilanteessa, jossa työpaikkoja on äärettömän vähän. Monet työttömät etsivät ja haluavat löytää työtä, joten en usko näihin hallituksen esityksen tavoitteisiin.

Sen takia kannatankin edustaja Kontulan esitystä lakiehdotuksen hylkäämisestä.

16.54 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Kukaan tuskin olettaa, että tällä laki-esityksellä Suomeen uusia työpaikkoja luotaisiin. Hallitushan tekee sinänsä monia erilaisia toimenpiteitä, joiden tarkoitus on nimenomaisesti tehdä uusien työpaikkojen ja uuden yritystoiminnan synnyttämisestä Suomeen kannattavampaa, ja tämä ei kuulu niihin esityksiin. Sen sijaan tämä kuuluu nimenomaisesti niihin esityksiin, joilla pyritään madaltamaan työn vastaanottamisen kynnyistä, toisaalta myöskin puuttumaan siihen, että meillä olisi riittävät välineet huolehtia sellaisista, jotka ehkä ovat pitkänkin työttömyyden johdosta jo ajautuneet aika lailla työmarkkinoilla sivuraiteille. Tämä on juuri niitä uudistuksia, joita tarvitsee tehdä, ettei meillä ole sellaista kitkaa, että ihminen esimerkiksi ajautuu pidempään työttömyyteen juuri sen vuoksi, että olettaa kovasti, että eiköhän oman alankin töitä kohtapuoliin ole tulossa. Kyllä meillä on mielestäni kohtuullista ja ihan järkevää myöskin edellyttää työttömältä työnhakijalta, että hänellä on myöskin toleranssia vastaanottaa sellaista työtä, joka ei välttämättä täysin vastaa hänen koulutustaan mutta joka kuitenkin pitää hänet jollakin tavalla työelämän syrjässä kiinni. Meillä on vähän surullisia tapauksia aika paljon sen kautta, että on ollut ihmisiä, jotka ovat ajatelleet työmarkkina-asemansa paremmaksi kuin se tosiasiasa onkaan ja ovat sen vuoksi ehkä jääneet odottamaan sitä oman alansa työpaikkaa, jota ei ehkä sitten lopulta olekaan tulossa. Tällaisilla on kyllä merkittäviä negatiivisia sosiaalisiakin seurauksia. On joka tapauksessa parempi olla edes jossakin töissä kuin olla kokonaan työelämän ulkopuolella.

16.56 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt satun olemaan tuosta Espoosta, jossa pitkäaikaistyöttömistä ja työttömistä ylipäättänsä 37 prosenttia on korkeakoulutettuja, niin kyllä minä ihmettelen tällaista esitystä jo ihan lähtöruudussa, että lähdetään siitä, että pistetään sitten tämä korkeakoulutettu väki tekemään nämä 65 000 työpaikkaa, jotka tuolla ovat vapaina, ja sitten vielä sellaisella palkkatasolla, joka on täysin vastoin koko heidän sitä omaa elämänunelmaansa, mitä varten he ovat koulunsa käyneet, lainansa ottaneet. Minä ihan vain kysyn käytännönläheisesti, millä ihmeellä tällainen ihminen, jolla on kohtalaiset keskiluokkaiset tulot, sitten vastaa muun muassa lainavelvoitteitaan ynnä muista, kun on asunnot ja muut ostanut, niillä uusilla tuloilla, joihin nyt tämä esitys heidät pakottaa. Vielä eniten ihmettelen tässä sitä, miten ihmeessä kokoomus ajaa tällaista lakia. Nyt tässä on kyllä pikku-Antero ihan hukassa.

16.57 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman tuossa sanoi, että joka tapauksessa on parempi olla jossakin töissä kuin työmarkkinoiden ulkopuolella. Tämä esitys mahdollistaa muun muassa tilanteen, jossa Toijalassa asuvan henkilön edellytetään työllistyvän pääkaupunkiseudulle 1 000 euron kuukausipalkalla, jolloin jos kaikki menee oikein huonosti, niin paitsi että hän joutuu hakemaan toimeentulotukea kokoaikaisen työssäkäynnin lisäksi, hänelle jää toimeentulotuen kanssakin koko operaatiosta käteen vuokran ja säh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2016 vp

kön jälkeen 80 euroa kuussa. Siis käymällä kokoaikatyössä vuokran ja sähkön jälkeen sinulle jää käteen 80 euroa kuussa puhelinelaskuun, paikallisiin matkoihin, vaatteisiin, ruokaan, mitä kaikkea ihminen nyt kuukauden mittaan elääkseen tarvitseekaan.

Minun mielestäni kyllä tällaisessa tilanteessa on ihmisen parempi mielummin kieltäytyä vastaanottamasta sitä työtä, vaikka hän silloin saakin sanktion ja joutuu toimeentulotuelle, mutta silloin hän saa sentään sen 485 euroa kuussa, joka sentään on moninkertainen määrä siihen nähden, mitä tämä hallituksen esitys tarjoaa sille työn vastaanottaneelle ihmiselle, joka ei ole ymmärtänyt kieltäytyä.

Jos tällä henkilöllä edelleen Toijalassa asuen sattuu sitten olemaan lapsi, niin tämän lapsen tarhapäivä on tässä tapauksessa 12 tuntia. Kaikkien kasvatusalan asiantuntijoiden mukaan pienen lapsen kohtuullinen tarhapäivä on muutama tunti. 8 tuntiakin on jo hyvin pitkä aika pienelle lapselle. Jos on oikein pieni lapsi, niin se 12 tuntia on koko sen hereilläoloaika. Minä en ainakaan menisi ottamaan näillä ehdoin töitä vastaan, enkä suosittelen sitä edes pahimmalle vihamiehelleni.

16.59 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kontula aika pitkälti puhui omatkin ajatukseni ääneen eli sen, mitä olin ajatellut tässä puhua.

Paitsi että pienipalkkaista työtä pitää ottaa vastaan, niin tähän lisäisin vielä todella, että on se 80 kilometrin raja, että voi olla, että matkojen päässä on se työpaikka, mistä palkka on varsin pieni. Jos ajatellaan todella sitä pientä lasta, joka sinne päiväkotiin menee aikaisin ja haetaan myöhään, ja onko sitten äidistä tai isästä kyse, jonka työpäivä jatkuu sitten vielä kotona kaupassakäynnin, ruuanlaiton, kodinhoidon, kaiken sen kanssa, niin voi vain miettiä, kuinka pitkään sellaista rumbaa perhe jaksaa.

Siinä mielessä, vaikka tuo kolmen kuukauden ammattisuoja siihen on laitettu ja ajatellen, että ainakin jonkun aikaa voisi olla ihan hyvää ja hyödyllistä tehdä toisenlaistakin työtä, niin se, millä tavalla tämä hallituksen esitys on rakennettu ja minkälaisia epäkohtia tänne on jäänyt — kyllä siellä on todella monia sellaisia epäkohtia, että ei näitä inhimillisyyden nimissä voi olla kannattamassa. Siinä mielessä taas yksi hallituksen ehdotus, jossa näkisin, että sinänsä ehkä on ollut sellaisia positiivisiakin loimilankoja, kun tätä on ruvettu tekemään, mutta sinne on kyllä jäänyt kutomisvirheitä niin paljon, niin paljon epäkohtia, että syytä olisi tarkastella tällainen esitys uudelleen.

17.01 Wille Rydman kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laukkanen tuossa kuvaili korkeakoulutettua espoolaista, joka on rakentanut itselleen oman unelmansa. Tietysti on näin, että teemme aika huonoa koulutuspolitiikkaa, jos koulutamme ihmisiä sellaisille aloille, joilla heillä ei sitten ehkä pitkällä tähtäimellä olekaan mahdollisuuksia oman alansa töitä saada. Mutta olen jyrkästi eri mieltä siitä, että jos joku ihminen itselleen on hankkinut korkean koulutuksen, niin se tarkoittaisi hänelle jotakin subjektiivista oikeutta kieltäytyä jostakin vähän vähemmän fiineistä töistä. Ei meidän yhteiskunta sellainen voi olla, että jos on älliä ja onnistuu tutkinnon hankkimaan, niin sen jälkeen on niin hieno, että on subjektiivinen oikeus nauttia yhteiskunnan tukea eikä tarvitse tehdä sellaista työtä, joka ei ikään kuin siihen omaan fiiniin maailmankuvaan kuulu.

Laukkanen ihmetteli myöskin sitä, kuinka nimenomaisesti kokoomus tällaista kannattaa. No, se ehkä sisältää jonkun implisiittisen ajatuksen siitä, että kokoomus on hyväosaisten ja etuoikeutettujen ihmisten edunvalvontaorganisaatio, mutta ainakaan minun kokoomukseni ei sitä ole, vaan minä kannatan kyllä nimenomaisesti sitä, että ihmisellä pitää voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2016 vp

da olla joitakin velvoitteitakin sellaisessa tilanteessa, jossa hän olettaa, että yhteiskunta tukee häntä rahallisesti. Kyllä meillä on ajauduttu kestävämpään tilanteeseen siinä, että ollaan oletettu, että jos joku koulutus on hankittu, niin sitten sen myötä ei olisi ikään kuin velvollisuutta ottaa jotakin siihen koulutukseen soveltumatonta työtä vastaan.

Edustaja Kontulalle toteaisin, että ei minun nähdäkseni ihmisellä pidä olla myöskään sellaista subjektiivista oikeutta — jos työ sattuu sijaitsemaan vaikkapa Helsingissä ja kotipaikkakunta on Toijala — ehdottomasti kieltäytyä jostakin sellaisesta työstä, joka sijaitsee jollakin muulla paikkakunnalla. Kyllä minun nähdäkseni pitää olla yhteiskunnalla kanttia edellyttää ihmisiltä sitä, että heillä on myöskin mahdollisuuksia, rohkeutta ja edellytyksiä muuttaa työn perässä.

17.03 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Rydman, kokoomus on unelmapuolue, jolla on korvat, joka toteuttaa ihmisten unelmia. Minä vain halusin jakaa teidän unelmanne, joita te olette onnistuneet minuun iskostuttamaan tässä vuosikymmenien aikana. Minulla on kokoomuksen suhteen odotusarvoja, jotka ovat positiivisia. Viime aikoina lehdistä olemme voineet lukea, kuinka suomalaiset muuttavat ulkomaille ja jäävät sinne. Miksi, edustaja Rydman? Sen takia, että saavat ammattiaan vastaavaa työtä. Ei se ole mikään huono tavoite elämässä. Kun ensiksi velalla opiskelee, on opintovelka, asuntovelka, perhe ja kaksi mukulaa ja yhtäkkiä lähtee työt alta ja sitten pitää lähteä siivoamaan 1 000 euron rahalla, niin en minä usko, että kukaan ajattelee, että jos kieltäytyy siitä, niin on jotenkin työtä vieroksuva henkilö. Ei, vaan ajattelee, että olen tehnyt töitä tämän asian eteen, että voin tehdä jotain sellaista, mihin olen kouluttautunut. Näin yksinkertaista tämä on. — Hyvää joulua, edustaja Rydman.

17.04 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin olisin halunnut edustaja Rydmanille sanoa, että toisaalta jaan edustajan kanssa näkemyksiä myös siitä, että lähtökohtaisesti varmasti jokaisen pitäisi pystyä tarttumaan kaikenlaiseen työhön, olipa koulutus mikä tahansa, mutta näkisin, että enemmän yksilökohtaisesti näissä tilanteissa pitäisi voida arvioida työn vastaanottamista ja perheen tilannetta varsinkin silloin, jos perheessä on pieniä lapsia. Ja nimenomaan, jos esimerkiksi 80 kilometriä on se raja, minkä verran milläkin kellillä, vaikka olisi oma autokin, sen matkan edestakaiseen kulkemiseen menee, ja sitten jos julkisilla kulkuvälineillä sitä työmatkaa kulkee ja on todella niitten lasten päiväkotitilanne, hoidon pituus ja niin edelleen, näkisin, että tässä sen sijaan, että on hyvin yksioikoisia linjoja laitettu, olisi semmoista tiettyä jouston mahdollisuutta nimenomaan siltä perustalta, että arvioidaan koko perheen tilanne ja varsinkin se lasten tilanne. Pidemmällä tähtäimellä myös terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta ja myös ennaltaehkäisyn näkökulmasta, niin terveyttä ja hyvinvointia ajatellen kuin työssäjaksamista ja myös kouluttautumista ajatellen, näkisin, että kuitenkin — varsinkin jos on pitkään kouluttautunut, on monen monen vuoden koulutukset — kyllähän se kaiken kaikkiaan sitten yhteiskuntaa ajatellen edullisinta ja tärkeintä olisi, että pääsisi myös koulutustaan vastaavaan ammattiin, jotta se koulutus, mitä yhteiskunta on tarjonnut, myös olisi yhteiskunnassa kaikkien hyödynnettävissä.

17.06 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Rydman, työttömyysturvalainsäädäntö on sisältänyt veloitteen liikkuvuudesta jo vuosien ajan. Se ei ole tässä uusi asia. Uusi asia tässä on, että liikkua pitää ja työtä pitää ottaa vastaan silloinkin, kun työstä saatava palkka ja yhdessä tukien kanssa käteenjäävä toimeentulo on pienempi kuin se toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2016 vp

meentulo, jonka saa ollessaan työttömyysturvalla. No, se ei ole ongelma silloin, jos saat kolmen tonnin ansiopäivärahaa, mutta silloin se on ongelma, jos olet toimeentulotukirajalla jo valmiiksi ja joudut ottamaan työtä vastaan sellaisilla ehdoilla, jolloinka tiput alle sen, mitä Suomessa pidetään minimitoimeentulona, jolla edes väliaikaisesti tässä maassa pysyy elämään. Edustaja Rydman, jos teidän pitäisi valita, mennä kokopäivätöihin niin, että käteen jää 85 euroa, tai olla työelämän ulkopuolella sossun kirjoilla ja saada 485 euroa kuussa, kumman te valitsisitte?

Edustaja Laukkaselle toteaisin, että minä olen itse korkeasti koulutettu, minulla on tohtorin tutkinto, mutta koska olen sosiologi, minulle ajatus siitä, että tästä voi yhtäkkiä koska tahansa joutua siivoamaan, ei ole koskaan ollut vieras, ja minun alallani on paljon hyvin prekaareissa töissä olevia tai heikosti palkattuja korkeasti koulutettuja ihmisiä. Mieluummin toivoisin, että me eläisimme yhteiskunnassa, jossa siivoojallakin voisi halutessaan olla korkeakoulututkinto, kuin sellaisessa, että meillä korkeakoulututkinto itsessään olisi jotakin sellaista, joka kuuluisi vain sille ylemmälle keskiluokalle, jolla on Espoossa se omakotitalo. Mutta toki ymmärrän, että se edellyttäisi aika erilaisia parametreja koko yhteiskunnasta laajemminkin.

17.08 Wille Rydman kok: Arvoisa puhemies! Kontula tässä kohdisti kysymyksen, joka kuului suunnilleen niin, että kumman valitsisin mieluummin, sen, että olen vapaalla ja saan ilmaiseksi enemmän rahaa, vai sen, että olen töissä ja käteen jää vähemmän rahaa. No, kyllä minä mieluummin valitsisin sen, että olen vapaalla ja otan enemmän rahaa, totta kai. Mutta jos me poliitikkoina luomme sellaisen yhteiskunnan, jossa on todellakin kannattavampaa jäädä kotiin ja nauttia suurempaa rahaa kuin mennä töihin ja saada sieltä pienempää rahaa, niin kyllä me olemme aika huonon yhteiskunnan silloin luoneet. Tällaisia kannustinloukkuja nimenomaisesti kannattaa purkaa ja tehdä työllistymisestä kannattavampaa.

Edustaja Laukkaselle korjaan sen verran historiaa, että aikanaan kokoomus lanseerasi toivokampanjan ja Jutta Urpilainen lanseerasi demareille unelmakampanjan. Kokoomus ei kampanjoinut unelmilla vaan toivolla. Höttöä olivat toki molemmat kampanjat, mutta sinänsä pidän tästä ajatuksesta, "kokoomus — puolue kuin unelma", joten tämänkin puolesta kiitän näistä joulutervehdyksistä edustaja Laukkasta.

Edustaja Tanus on aivan oikeassa siinä, että on täysin kestämaton tilanne, jos yhteiskunta kalliilla kouluttaa ihmisiä ja tuottaa korkean koulutuksen niin, että tämä koulutus valuu hukkaan ja että tällaiset korkeasti koulutetut ihmiset ovat joissakin sellaisissa töissä, jotka eivät vastaa heidän koulutuksellista taustaansa. Se on todellakin resurssien hukkakäyttöä. Tästä on helppo olla samaa mieltä.

No, tähän tietysti linkittyy moni muukin asia. Meidän on tietysti järkevää suunnitella opiskelupaikat siten, että meillä on realistisia edellytyksiä myöskin sille, että ihmiset työllistyvät sille alalle, jolle ovat kouluttautuneet. Mutta sitten toisaalta, jos on sellainen tilanne, että on korkeasti koulutettu, tipahtaa työttömäksi ja voi olla, että hetkeen ei ole oman alan töitä saatavilla, niin on ihan järkevää, että edes tilapäisesti vastaanottaa joitakin muitakin kuin niitä oman alan töitä.

17.10 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä puheenvuoron ihan näihin opiskeluasioihin liittyen. Kun edustaja Rydman mainitsi sopivista opiskelupaikoista, niin ajattelen myös vinkkinä näitä opiskelupolkuja ajatellen, että toivoisin, että kun koulutuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 136/2016 vp

sia mietitään, korkeakoulutuksia ja monen vuoden koulutuksia, niin toivon mukaan Suomessa jatkossa enemmän kiinnitettäisiin huomiota, että siinä vaiheessa, kun opiskelijat ovat aivan opiskelun alkuvaiheessa, he voisivat tehdä ehkä töitä, ihan niitä tavallisia duunaritöitä, ruohonjuuritöitä tietyllä tavalla, ja sitä myötä, kun opiskelut etenevät, myös sen opiskelupolun aikana tarttua erilaisiin töihin.

Tulee ihan omasta ammattitaustastani, erikoislääkärin ammattitaustasta, että pidän erittäin hyvänä, että aikanaan olin niin sanottuna apuhoitajana ja sitten sairaanhoitajana ja apulaislääkärinä ja amanuenssina, ja siinä vaiheessa, kun sitten sai lopulta oman ammattitutkinnon suoritettua, oli kyllä aika laaja näkemys siitä käytännön työstä, mitä terveydenhoitohenkilökunta tekee — eri työpisteissä ja eri työnimikkeillä olevat terveydenhuollon henkilökunnan edustajat. Eli siinä mielessä ei tarvinnut ajatella vain teoreettisesti, miten työt sujuvat tai miten yhteistyö voisi paremmin sujua, vaan kun on itse tarttunut niihin käytännön erilaisiin töihin, on helpompi myös sitten työyhteisössä toimia yhdessä. Myös sitten jos ajattelee, että myöhemmin joutuisi tarttumaan tai saisi, voisi tarttua ihan erilaisiin töihin, niin sekin olisi helpompi siinä vaiheessa, jos jo opiskeluaikana olisi tehty konkreettisia töitä käsin. Eli siinä mielessä lähettäisin vähän niin kuin vinkkiä, kun näitä opintopolkuja, opiskelusysteemejä mietitte ja niissä muutoksia tulee, että myös tällainen käytännön näkökulma myös korkeakouluopiskelijoille ja pitkään opiskeleville olisi varmasti hyödyksi ja tarpeen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.